Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯТ—МОНГОЛОЙ ҮНЭН

ВКП(б)-гэй Обкомой ба БМАССР-эй Верховно Соведэй орган

№ 282 (3282) | 1940 оной декабриин 5, четверг | СЭН 10 МҮНГЭ

Мүнөөдэр— СССР-эй Конституциин баталагдаhанhаа хойшо дүрбэн жэлэйнь ой гүйсэбэ

Бүгэдэарадай hайнүдэр

Декабриин 5 хадаа, Сталинска Конституциин үдэр—манай ороной бүгэдэарадай hайнүдэрлэлгэ мүн. Энэ историческа үдэрые бидэнэр дүрбэдэхи жэлдээ тэмдэглэжэ байнамди. Дүрбэн жэлэй саад тээ, 1936 оной декабриин 5-да, 170 миллион советскэ гражданинууд болбол агууехэ социалистическэ ороной Конституци—Сталинска Конституциие абажа, социализмын илалтын шэнэ эпоходо орohон байгаа.

Манай ороной оломиллион ажалшад энэ золтой ба жаргалтай ажабайдалай шэпэ законоор батадхагдаhан гайхамшагта эрхэнүүдые бүрин эдлэжэ байнад. Үнгэрhэн дүрбэн жэл соо советскэ гүрэн хадаа саашадаа hалбаран хүгжэhэн ба социализмын байгуулалгаар шэпэ илалтануудые түйлаба.

Энэ дүрбэн жэл соо Советскэ Союзай экономико ба культурань, военнэ хүсэшадалынь ба уласхоорондын авторитедынь угаа ехээр ургаба. Бүхы дэлхэй дээрэ историческа илалтануудые түйлаhыень бүгэдөөрөө мэдэнэбди. Манай героическа Улаан Арми болбол сагаанфиннүүдые үнhэн тоборог болгон, бутасохиhонойнь hүүлдэ, Карело-Финскэ Союзна Республика байгуулагдаа. Румыниин боярнууд ба номещигүүдэй дарлалта доро олон жэлдэ зобоhон, манай нэгэншуhанай ахадүүнэр—Бессарабиин ба Хойто Буковинын ажалшад сүлөөлэгдөө. Балтиин далай шадарай гурбан республиканууд Советскэ Союзай составта орожо нэгэдээ. Эдэ бүгэдэ хадаа манай Эхэ орон диилдэшэгүй хүтэсэй боложо байhыень гэршэлнэ.

Дурсагдаhан событинуудтай дашарамдуулан, хори гаран миллион шэнэ советскэ гражданинууд Сталинска Конституциин туг доро жагсаба. Олонациональна советскэ бүлэмнай мүнөө аяар 193 миллион хүнзонтой болоо. Союзна Республиканууддай тоонь нэгэ жэлэй саад тээ 11 байhан аад, мүнөө хамта 16 болоо, газар-уhаманай бүри үргэдөө, ажахын ба военнэ хүсэмнай нилээд нэмэбэ. Сталинска Конституци хадаа эрхэ сүлөө бүрин хангаhан, үнэхөөрөө демократическа Конституци мүн.

hунгаха ба hунгагдаха эрхэ, ажал хэхэ, амарха, эрдэм hураха ба үтэлхэ наhандаа тэдхэмжээр хангагдаха эрхэ, эхэнэрнүүд али бүхы талаараа эрэшүүлтэй адли эрхэтэй байлга. СССР-эй гражданинуудай бүгэдөөрөө тэгшэ эрхэтэй байлга; үгэ, хэблэлэй, суглаануудай сүлөө—эдэ бүхыгөөр СССР-эй гражданин бүхэн хангагданхай.

Законуудые гүйсэдхэхэ, ажалай дисциплиные наряар сахиха, ниитын хэрэгтэ үнэнсэхээр хандаха, социалистическэ хамтын байдалай ёhо заршамыень хүндэлхэ, олониитын зөөриие гамнаха ба арбидхаха, социалистическэ эсэгэ ороноо хамгаалха—эгээ иимэ уялгануудые, Сталинска Конституциин ёhоор, СССР-эй гражданин бүхэн дүүргэхэ ёhотой.

Хуулаяр баталагдаhан үргэн эрхэнүүдэ хүсэд эдлэн, бүхы уялгануудаа нангинаар гүйсэдхэжэ байгаа советскэ ороной ажалшад болбол өөhэдынгөө морально-политическэ нэгэдэлые. арадуудайгаа хоорондохи хани барисаае, дулэтэ патриотизмые, эхэ орондоо инаг дуратай байhанаа бүхы дэлхэйн урда демонстрацилна. Сталинска Конституциин үндэhэ hуури дээрэ нютагууддахи Соведүүдтэ hунгалтын ба советскэ шэнэ Республикануудhаа Верховно Соведүүдэй депутадуудые hунгаха үедэ коммунистнууд ба партийнабэшэнүүдэй сталинска блок илаhан байна. Ңёднон, декабриин 24-дэ хамта 1.281.008 хүн нютагууддахи Соведүүдтэ hунгагдаhан байха юм. Гүрэнэй хүтэлбэридэ хэдэн мянган, миллион хүнүүдые хандуулха гэhэн ленинско-сталинска программа бодото хэрэг дээрээ бэелүүлэгдэнэ.

1940 оной мартын 24-эй үдэр, УССР-эй ба БССР-эй баруун областьнуудай ажалшад өөhэдынгөө дундаhаа табин табан депутадуудые СССР-эй Верховно Соведтэ hунгаа hэн.

СССР-эй Верховно Соведэй VI Сессиин шиидхэбэриин ёhоор байгуулагдаhан Карело-Финскэ ССР-эй арад болбол Сталинска Конституциин туг доро нягтаар жагсан. өөhэдынгөө зохёон байгуулагша зориг ба хүсэеэ гарган, оронойгоо ажахын ба культурна байгуулалтые хүгжөөнэ.

Үнгэрэгшэ зун, август hара соо, манай гүрэнэй Верховно органой ээлжээтэ, долоодохи историческа Сесси болоо hэн. Тус Сесси болбол Молдавска ССР-ые бии болгохо тухайда. Литвагай. Латвиин, Эстониин Советскэ Республикануудые СССР-эй составта багтаан абаха тухайда закон гаргаhан байна.

Тэрээнhээ хойшо манай ороной баруун хойто хилэнүүдынь Балтиин далайн эрьенүүдтэ түлаба. Тэрэ историческа үдэрhөө хойшо шэнэ республикануудай ажалшад бүгэдөөрөө Сталинска Конституциин алтан наран доро ажабайдалаа шэнээр зохёожо эхилээ. Ажалша арадта зол жаргал олгодог энэ гайхамшагта Конституциие магтаhан олон зуун уранhайхан дуунууд, шүлэгүүд ба үлигэрнүүд зохёогдоо.

Капиталистическэ юртэнсэ хадаа мүнөө үедэ хоёрдохи империалистическэ дайнай түймэртэ бүhэлэгдөөд байна. Энэ хадаа тэндэхи ажалша зондо үхэл ба хооhоролго, үлэсхэлэн ба зоболон ушаруулна. Тиихэдэнь. гансахан манай социализмын ороной арадууд энэ дайн байлдаанhаа газаа тээ байнад. Гэбэшье, бидэнэр болбол мобилизационно бэлэн байха тухайда инаг вождь, нүхэр Сталинай хэлэhэн заабариие бэелүүлэн, Эхэ оронойгоо ажахын ба оборонно хүсэшадалые сусаршагүйгөөр бүхэжүүлнэбди. Бүхы советскэ арад болбол Сталинска Конституци соо алтан үзэгөөр бэшэгдэhэн агууехэ эрхэнүүдые, өөhэдынгөө зол жаргалые хамгаалхаар хэзээдэшье бэлэн! «Эхэ ороноо хамгаалалга болбол СССР-эй гражданин бүхэнэй арюун уялга мүн».

Ленин-Сталинай агууехэ партяар хүтэлбэрилэгдэжэ байгаа манай советскэ арад болбол Сталинска Конституциин туг доро жагсан, коммунизм тээшэ зоримгойгоор ба найдамтайгаар дабшажа ябана.

hАЙНҮДЭРТЭ БЭЛЭГ

Манай республикын хэдэ хэдэн предприятинууд, организацинууд болбол Сталинска Конституциин дүрбэдэхи жэлэй ойдо бэлэг болгон, үйлэдбэриингөө түсэбые үлүүлэн дүүргэhэн байнад.

Жэшээлхэдэ: нютагай промышленностиин бүхы предприятинуудынь жэлэйгээ даабариие 107,7 проц. гүйсэдхэбэ. Тэрэшэлэн. үргэн хэрэгсэлэй зүйлнүүдые үйлэдбэрилэн гаргадаг завод (директорынь нүх. Поваринов) планаа 111,6 проц., Улан-Удэ городой промкомбинат (нүх. Воловик)—124 проц., Мебельнэ фабрика (нүх. Турбас)—103,7 проц., Типографи (н. Шленский)—104,9 проц., Метровес (н. Мельников)—109,8 проц. дүүргэбэд. Наркомместпром 1940 оной эсэс болотор жэлэйгээ даабариие 150 процент хүрэтэр гүйсэдхэхөөр хараална.

Селенгын уhанзамайхид ашаа тээлгынгээ түсэбые үлүүлэн гүйсэдхэжэ, хоёр миллион шахуу түхэриг арбилба.

Социалистическэ эхэ оронойгоо хүсэшадалые бүхэжүүлхын түлөө сусаршагүйгөөр тэмсэн, соревнованиин тугые дээрэ үргэгшэдтэ—түрүү хүнүүдтэ алдар соло!

ДЭЛХЭЙ ДЭЭРЭ ЭГЭЭН ДЕМОКРАТИЧЕСКА—СТАЛИНСКА КОНСТИТУЦИ МАНДАГ!

СССР-эй КОНСТИТУЦИhАА

Статья 1. *Советскэ Социалистическэ Республиканнуудай Союз болбол хүдэлмэришэн ба таряашанай социалистическэ гүрэн мүн.*

Статья 2. *СССР-эй политическэ үндэhэ hуури болбол помещигүүдэй ба капиталистнуудай засагые унагааhанай ба пролетариадай диктатурые ээлэн абаhанай результадта урган гараhан ба бэхижэhэн ажалшадай депутадуудай Соведүүд болоно.*

Статья 3. *СССР доторхи бүхы засаг болбол ажалшадай депутадуудай Соведүүдээр бэелдэг городой ба деревниин ажалшадай засаг мүн.*

Статья 11. *СССР-эй ажахын байдал болбол общественнэ баялигые ехэ болгохо, ажалшадай материальна ба культурна хэмжээе хэлбэрилтэгүй дээшэлүүлхэ, СССР эй зависимо бэшэ байдалые бэхижүүлхэ ба тэрээнэй оборонын хүсэшадалые хүсэтэй болгохо интересые хаража, гүрэнэй арадай ажахын планаар тодорхойлогдодог ба хүтэлэгдэдэг байна.*

Статья 118. *ССР-эй гражданинууд болбол ажал хэхэ эрхэтэй, тайлбарилан хэлэхэдэ, хэhэн ажалайгаа тоо ба шанарай зэргээр түлбэринь абаха, гарантированна хүдэлмэри абаха эрхэтэй.*

Ажал хэхэ эрхэ болбол арадай ажахын социалистическэ эмхидхэлгээр, советскэ общиствын үйлэдбэрилгын хүсэнүүдэй хэлбэришэгүй ургалтаар, ажахын кризисүүдэй гараха аргые зайлуулhан ябадалаар ба хүдэлмэригүйдэлые усадхаhан байдалаар хангагдадаг.

Статья 131. *СССР-эй гражданин бүхэн советскэ стройн арюун ба ойроо хүртэшэгүй hуури болохо, эхэ ороной баялиг ба хүсэ шадалай источник болохо, бүхы ажалшадай шанга шадалай ба культурна ажабайдалай источник болохо общественнэ социалистическэ үмсые хямгадан гамнаха ба бэхижүүлхэ уялгатай.*

Москвагай hунгуулиин Сталинска округой hунгагшадай суглаан дээрэ нүхэр Сталинай хэлэhэн үгэhөө

„hунгагша, арад болбол депутадууд хадаа өөhэдынгөө зорилгонуудай дээдэ хэмжээдэ байхынь тула, депутадууд хадаа өөрынгөө хүдэлмэридэ политическэ обыватель болотороо доошоо орохогүйнь тула, ленинскэ типэй политическэ деятелиин тушаалда тэдэнэй үлэхынь тула, тэдэнэр хадаа Ленин шэнги, тиимэ тодо деятель байхынь тула, Ленин ямар hэм, тэрээн шэнги, байлдаанда тэдэнэй айдаггүй ба арадай дайсадта хайрагамгүй байдаг байхынь тула, хэрэгэй хурсадан орёо боложо эхилээд ба горизонт дээрэ ямар нэгэн аюулай харагдан үзэгдөөд байхада, алибүхы гэнэтын сошормогдолгоhоо, сошормогдолтой адли алибүхы мэгдэлгэhээ тэдэнэй сүлөө байхынь тула сошормогдолго мэтын алибүхы мэгдэлhээ, баhал тэдэнэй, Ленин шэнги тиимэ сүлөө байхынь тула, бүхы плюсүүд ба минусүүдые алишье талаhаань бодомжолхо ба алишье талаhаань ориентировалха хэрэгтэй сложно асуудалнуудые шиидхэлгэдэ, баhал тэдэнэй, Ленин шэнги сэсэн шадабаритай ба яаралгүй байхынь тула, тэдэнэй мүн лэ, Ленин шэнги үнэн сэхэ ба үнэн шударгуу байхынь тула, арадта Ленинэй дуралдаг шэнги, баhал тэдэнэй, арадта дуралдаг байхынь тулада, өөhэдынгөө депутадуудhаа эрилтэ хэхэ ёhотой".

...Эдир наһанай сэсэглэн байдаг хуули...

Чимит Цыдендамбаев.

Амарха эрхэ

Үглөөгүүр һэрэжэ
Баян газараа харахадамнай.
Үргэн дэлхэй
Үргэһэ нойрһоо һэргэжэ,
Жэгтэй һайхан
Жэмэсэй үрэнүүд улайжа,
Дууша шубууд
Дуулан жэргэн байдаг лэ.
Номтомо мүнгэн
Гэрэлтэ Байгалай эрьедэ,
Хашарһата сэнхир
Миралзама долгиной гүрлөөс,
Буурал эсэгэтэеэ
Хамта һуужа харанабди.
Намарай үдэрэй
Наранай элшэдэ шаруулан.
Буурал эсэгэтэеэ
Эрье дээгүүр ябанабди.
Мартагдашагүй тунгалаг
Гэгээн үдэрэй ерэмсээр,
Мана үүлэн
Аалиханаар хөөрэн байдаг лэ.
Саана тэндэ
Орьёл оройнууд яларжа,
Ангара мүрэн
Хабсагай сохин урдадаг лэ.
Дабирхай бушхаһан
Һахал мунсаг борбооглойтой
Баглаа үсхэн
Хүрин хара хушанууд,
Уран дуунуудые
Урматай аялгаар дуулажа,
Үндэр дээрэмнай
Үнэр ашхилан шааянал.
Хоёр залуушуул
Хурдан эмниг онгосоороо.
Долгиндо хэлбэлзэн
Дуугаа дуулан сэнгэнэ.
Эсэгэһээмни буурал
Эсэгэһээмни наһатай малша хүн
Ойромнай һуужа
Үбсүүндэнь орден яларна.
— Шинии зэргэ
Шираг залуу ябахадамни.
Арад зондо
Амарха эрхэ байгаагүйл!
Бурят арадта
Жаргал асарһан хүн тухай,
Хэлыш хүбүүмни
Хэнһээ мэдэжэ абахамниб(?)
— Үбшэн зоболонгоор
Үсөөржэ байһан зонние.
Жаргал золтой
Сүлөөтэй арад болгоһон
Арадуудай наран
Арадуудай эсэгэ Сталиние
Хараһан үбгэн
Хажуудамнай ойрохон һуунал.
Ажалша үбсүүндээ
Алтан орден яларуулааша.
Малша энэ үбгэн
Вождьтой уулзаһанаа хэлэжэ үгэхэл!

Баяртайб

(Бурят-монгол арадай зохёолһоо)
Машинаар газараа хахалааша
Манай трактористда баяртайб.
Бүтэдын найрамдал бадараагша
Вождь Сталиндаа баяртайб.
Гигант-фабрика байгуулааша
Гайхамшаг инженертээ баяртайб.
Арад зоноо нэгэдүүлээшэ
Агуу Сталиндаа баяртайб.
Үүлэн дээгүүр элигшэ
Үнэн летчигтоо баяртайб.
Ажалшан арадтаа дуралагша
Аба Сталиндаа баяртайб.
Ажалаа дээшэнь бодхооһон
Алдарта стахановецтаа баяртайб.

ДЖАМБУЛ

АГУУЕХЭ СТАЛИНСКА ХУУЛИ

Дуумни, ши дуум, ниидыш аулнуудаар,
Дуулыш, тала нютаг. акын Джамбулаа!
Олон хуулиие наһан соогоо мэдэхэб:
Тэдэ хуулиһаа нюргаа нугаржа.
Тэдэ хуулиһаа һара бүрэнхытэн.
Тэдэ хуулиһаа нёлбоһон гоожожо.
Сохын уршалаа эбхэрэн байдаг һэн.
Эдэ Аллахын хуули, Аблайн хуули.
Эзэн шүһата Николайн хуули.
Тэдэ хууляар хүүгэдые буляан,
Тэдэ хууляар хүнүүдые хюдан.
Басагадынмнай мал шэнгеэр худалдаа һэн.
Тэдэ хууляар аулнууд гэгэлдэн.
Тэдэ хууляар баяшууд таргалан
Арадай хүзүүн дээрэ һандайлжа һуугаа һэн.
Тэдэ хууляар үлэн мунхаг ухаанууд,
Гэсэшэгүй һалхин шэнги эшхэрэн байгаа.
Дуумни, ши дуум, ниидыш аулнуудаар.
Дуулыт, тала нютаг, акын Джамбулаа!
Шарья зүргэһөө харгы гарадаг юм!
Шалааг нүүрһаа далай болодог юм!
Үнгэлиг шулуунһаа булад гарадаг юм.
Үгэһөө арадууд сэсэн болодог юм!
Жаргалта һайхан байдалтай байхада.
Жабхалан дорюун үхибүүд түрэдэг.
Эгээл гоё гайхамшаг дуунууд,
Эдэ хүбүүдһээ колхоздо гарадаг.
Домбром ханхиныш. колхоз. аулаар,
Дуулыт. тала нютаг. акын Джамбулаа!
Дуулыт. Кастен, Каскелен. Каракол!
Агуу советскэ хуулияа магтанам!
Талые ургуулан таридаг хуули,
Тааланан. зүрхэнэй дууладаг Хуули,
Эдир наһанай сэсэглэн байдаг Хуули,
Эрхэ мэдэлдээ природые баридаг Хуули.
Ажалша арадай алдар суугай түлөө
Алтан үзэгөө дэлгээн байдаг Хуули...
Сүлөөтэ джигидэй зориг ехэтэ ябадалда
Сүл замаа нээжэ үгэдэг Хуули...
Кулниш түрэл нютагайм ехэ үдэртэ
Хүндэ солоор бүрхээн байдаг Хуули.
Сэнгүү олон аулай залуушуудые
Центр дээрээ һурган байдаг Хуули.
Мандаһан ахадүү республиканууд соогоо
Манаа тэгшээр жаргуулан байдаг Хуули.
Дуулыт. акынууд. урасаг лэ дуумнай!
Дуулыт. Сталинска Конституци тухай!
Дуулая. акынууд. сугларан буута.
Дуулая. агуу арадайнгаа Союзые!
Дуулая. эхэ һайхан сэсэглиг ороноо,
Дуулая, илалта ажалдаа уряа татан!
Манай сэсэн инаг эсэгэ Сталин
Мянгаад зүрхэ энхэрэн дулаасуулаа!

Хоца Намсараев.

БАЯСХАЛАНТА БАЙДАЛ

Үндэр дорюун эрдэмтэй
Үнэр баян алдартай
Нарата Совет орондо
Намаа сэсэг дэлгэрнэл.
Агуу мүнхэ гайхамшаг
Сталин эсэгын үршөөлөөр
Ажалшан арадай зүрхэндэ
Алтан Хуули сэсэглээл.
Түмэн жэлэй түүхэдэ
Түби дээрэ байгаагүй
Хүнэй хүндэтэ эрхэнүүд
Хүлэр нараар манданал.
Коммунизм байдал зохёохо
Хурса мэргэн тэмсэлнүүд
Большевик баатар илалтаар
Булад хэрэм бодхоонол.
Сэсэн хабатай баярнууд.
Сэлмэг һонор жаргалнууд
Улаан торгон тугуудаар
Оно дүлэ бадаруулнал.
Үнсэг дэлхэйн үзүүрһээ
Үгытэй дарлагдаһан арадһаа
Аха дүүгэй холбоогоор
Аласай баяр гүрбэнэл.
Шуһа нүжөөр жүрөөдэһэн
Шуһата галзуу дайсанууд
Хоро шараа бусалгаад
Хубхай хооһоор зүүдэлжэ,
Үмхи сагаан яһаяа
Үй бута дэбхэрээд.
Үлгэн дайдын эльгэр дээрэ
Үгы болохоёо шамданал.
Хурса хёрхоор шэртэжэ,
Хорото тагнуул дайсанай
Үмхэй буртаг үлэгдэлые
Үндэһэ таһалан арилгаад,
Эхэ Совет гүрэнэй
Энхэ алтан хуулияа
Булад түмэр журамтай
Большевик һэрэмжээр
мандуулая!

Цэдэн Галсанов.

Енэ—бидэнэй

(Декадада хабаадагшын блок-нодһоо).
Эрье байсын үндэрһөө
Элбэг аршаан гарана.
Уужам талын шэмэһээ
Үргүй сэсэг түрэнэ.—
Тэндэ дошхон Хэнгэргэ
Дэншээтэжэ гарадаг.
Тэндэ шүлэг. аялга
Тэршээтэжэ тарадаг.
Энэ—бидэнэй үзэсхэлэн нютаг.
Улаан Кремльдээ урюулһан гэдэг.

* * *

Гранит халзан хабсагайе
Галзуу хүсөөр диилэжэ
Гайхамшагта Байгал-нуур
Зураг зураал һиилэжэ: .
Үргэн хонгёо Ангара
Үнгын галаар яларaa...
Үбгэн дуушын хуур лимбэ
Үнэн. залуугаар тодороо.
Энэ—бидэнэй амжалта үльгэр.
Эхэ нютагтаа суутайл. дэлгэр.

* * *

Хүхэ номин тэнгэреэр
Хонгор намар сэгээрнэ.
Зэлэ татаа хун шубууд
Жэгүүрээрээ уряална.
Байгал далайн табсанһаа
Баяр зэбэ табина.
Бас бардам хоолойгоор
Бадма ари татана.
Энэ—бидэнэй хүгжэмтэ зохёол.
Эльдин Бурядни энээгээр гоёол.

* * *

Жороо моридоо тэгүүлһэн
Ехэ театр хүгжэбэ.
Агуу вождиин үмэнэ
Арадайм байдал дэлгэрбэ.
Полюсой эзэн Папанин
Һууриһаа бодоод мэшэсэбэ.
Сэрэгэй танцын һүртэйе
Табан маршал һайшааба.
Энэ—бидэнэй хүсэнэй тэршэ.
Илалтын номо һаадагай эршэ.

* * *

Агуу баяраар салгидһан
Арбан хоног үнгэрбэ.
Аглаг залуу уралалһаа
Арадай артист шалгарба.
Олон минии нүхэдтэ
Орден. медаль яларба.
Баярай инаглал мэдүүлжэ
Басаган нүхэрөө озобо.
Энэ—бидэнэй баярай шэмэг.
Эдир бэлигтэ наһанай омог.

* * *

Бархан уулын оройгоор
Бүргэд шубуун дэбюулнэ.
Торгон Хорнин уужамаар
Түргэн хатар табилуулна.
Эндэ манаа Сэлэнгэ
Эльгэн дээрээ улгыднэ.
Эндэ манаа Үдэмнай
Зүрхэн дээрээ угтана.
Энэ—бидэнэй жаргалтай нютаг.
Улаан Кремльдээ магтуулаа гэдэг.

Кремлиин одон

(Бурят-монгол арадай зохёолһоо)
Улам. улам
Уужам болонол замнай.
Улаан туяан
Урагшаа заанал. уряалнал.
Тиишээ харанал
Оромнай. арад зомнай.
Тиишэ. хаана
Агуу зүрхэн сохилноб.
Тиишэ. хаана
Кремлиин Одон угтаалан.
Трибуна дээрэһээ
Вождьнор заабари хэлэнэб...!

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: А. С. Ильинэй бүлэ.

Габьяата артист

РСФСР-эй габьяата артист, орденто Антроп Степанович Ильин өөрынгөө ажалъябуулга тухайда юрэ бусын һонирхолтойгоор хөөрэдэг.

Үгытэй Степан Алексеевичын хүбүүн, арбан таба наһатайдаа эсэгэһээ гээгдэһэн, Антроп олон юумые үзэһэн байна. Баян-воёчой батрак зарасашье ябаад, хүлээжэ, үлдэжэшье үзөө. Кулагуудай хони ямаа адуулжа, хохидожошье үзөө.

Борьбо дээрэа бодоходоо, анхан пионерскэ хүдэлмэрилэгшэ боложо, тэрэ үеһөө хойшо дуу, хүгжэм, хатар танецта шуналтай боложо тодорһон байгаа.

Ажалай наһа гүйсэһэнһөө хойшо Улан-Удын (тиихэдэхи үеын Дээдэ-Удэ) шэлэй заводто мастераар хүдэлмэрилөө һэн.

Шэлэй заводой мастерһаа, РСФСР-эй габьяата артистда хүрэтэр дэбжэбэ. Хэды ехэ ажал хүдэлмэриин, хэды ехэ ургалта бэлигэй зам гээшэб! Энэшье гайхалтай бэшэ. Сталинска Конституциин наран доро манай үеын хүнүүдэй оюун бэлиг, мэргэжэл шадабаринь сэсэг шэнгеэр урган һалбарна.

Һаяхан угаа ехэ амжалтатайгаар үнгэрһэн, бурят-монголой искусствын декада болбол энээндэ тон арсашагүй гэршэнь боложо үгэнэ.

„Баир“ гэдэг хүгжэмтэ драмада ба бурятай түрүүшын оперо — „Энхэ-Булат баатарта“ наадахадаа, Антроп Степанович ямар ехээр зүрхөө уяраб. Ехэ театрта, тэрэнэй филиалай сцена дээрэ Антроп Степановичые харахада угаа хүнгэн, уран шадамараар наададаг байна.

Энэ ехэ баясхаланта үдэрнүүд тухайда нүхэр Ильин тон ехэ һонирхолтойгоор тодорхойлон хөөрэнэ:

— Түрэлхи Бурят оронһоо, гарадхи Байгал далайһаа айлшан хүбүүн боложо агууехэ Москвадаа, алдар ехэтэ Кремльдээ, аба һайхан Сталиндаа ошоходоо ямар ехэ баяртай, ямар ехэ золтой байһанаа үгөөр хэлэжэ болошогүйл.

Байгал далайнгаа шэнэхэн эршэтэ долгинуудые хаража баясахатайгаа хамта, урдань баянай хонишон батрак ябаһанаа элихэн һананаб.

Тиигэжэ, бидэнээ эльгээһэн түрэлхи бурят арадайнгаа захяае ба найдабариие эрхимээр дүүргэхэ тон ехэ харюусалгата үүргэтэй байһанаа шангаар зосоогоо хадуугаа һэм.

Улаан Москвамнай бидэнэрые угаа халуунаар угтаба. Өөрынгөө эхэнэр-й зосоохи баярые, би хүбүүгээ үргөөд байха зуураа, ажаглабаб. Вокзал дээрэ баярай митинг боложо, баглаа сэсэг барижа байхадань миниишье бишыхан хүбүүн хүрэтэрөө бахардан зүрхөөэ хүдэлөө һэн ха.

Илангаяа сталинска табанжэлнүүдэй историческа үе соо, имагта гайхамшаг амжалтануудые туйлан бэелүүлжэ, өөрынгөө арадай искусствые үнэхөөр түрүү зэргэдэ хүргөөд, хүн түрэлтэнэй шэнэ культурын центртэ харуулжа байхадаа, зосоомни зохид һайхан гэрэл гарадаг байба, — гэжэ Антроп Степанович зугаалдаг.

Москва, Кремль. Ехэ Георгиевско зал Энэ зал соо —ороной эрхим ба эрхим суута хүбүүд вождьнортойгоо золголдоно. Энэ зал соо — булад „Челюскинэй“ геройческа экипаж, Сталинай энхэрэлые бэелээ абаа. Энэ зал соо—Советскэ Союзай түрүүшын долоон геройнууд Сталинтай гараа барисалдаа Энэ зал соо — багша Сталин болбол манай үеын агууехэ летчик Чкаловые озоо. Энэ зал соо — алдарта папанинтан, гайхамшагта стахановецан вождьнортойгоо хамта илалтын дүүрэн бокалнуудые эхэ орондоо, эсэгэ Сталиндаа үргөө.

Энэ зал соо — октябриин 30-най долоон сагта манай бурят-монголой искусствын түрүүшүүл Сталин багшаяа, тэрээнэй соратнигууд: Молотов, Калинин, Ворошилов, Каганович ба бусад олон вождьнороо зүрхэнэй халуун баяраар угтан уулзаа. Тэдэнэй дунда Антроп Степанович Ильин, өөрынгөө эхэнэртэй — бурят-монголой габьяата артист, Улан-Удын Горсоведэй депутат Гендуноватайгаа тохоногоороо түлхилсэн өөһэдынгөө баярые зосоогоо барижа ядан байбад. Энэ хоёр эрхим артистнуудай нюдэндэ нёлбоһон харагдаа гэх дэ ямар юм гэбэшье, үнэхөөрөө дуһалжа байһан юм, хэнэй нюдэнһөө гараагүй баярай нёлбоһом! Энэ ехэ зал соо баярайгаа нёлбоһо дуһаагаагүй эрхим хүнүүд үсөөн байгаа.

Кремлевско курантын „Интернационал“ татахадань, манай эрхимүүд үшөөл зал соо һууһаар байгаа һэн.

Бурят-Монголой эрхим артистнуудай нэгэн—Антроп Степанович Ильиндэ ба тэрээнэй эхэнэр Найдан Гендуновада РСФСР-эй габьяата артистнарай хүндэтэ нэрэзэр ые олгобо. Найдан Гендуновае „Ажалай Улаан Тугай“ орденоор ба Антроп Степановичые „Хүндэлэлэй Тэмдэг“ орденоор шагнаа. Иигэжэ манай Москва, Советскэ Правительство эдэ хоёр артистнуудай габьяае тэмдэглэһэн байна.

Энэ үдэр Антроп Найдан хоёр бишыхан хүбүүгээ ээхэрэн тэбэрхээ булялдаа һэн. Баярайгаа халима ехэдэ хүбүүгээ тэбэрэн таалаха дуран ямар ехэ байгаа хаб!

Үбгэн баабай Калинин үнэн һайхан хайраа барюулба. Найдаанай зосоо тэсэнгүй, Михаил Ивановичые түрэһэн эсэгэдээ адляар тэбэржэ, бүгэдын алигаташалга доро озобо.

— Үндэр награда абаһандатнай амаршалнаб! Саашадаа амжалта туйлахытнай хүсэнэм! —гээд, Михаил Иванович бултанай гарнуудые барижа, алтан орденуудые барюулба.

Баяраар дүүрэн салгидан, Москваһаа гарахадамнай— манай столицын эрхим артистнууд халуунар үдэшөө һэн.

—Элдэбын гоё гайхамшаг спектакльнуудые хаража дадаһан московско ажалшадай урда өөһэдынгөө эрхим искусствые харуулжа угаа ехээр һонирхуулһан байнабди. Иимэ уран, иимэ шадабаритайгаар наадаха, иимэ ехэ амжалтатайгаар декадаяа үнгэргэхэ юм гэжэ олохон хүнэй ойдо ороогүй байһан юм.

Һайн, эрхим һайн! Саашанхи амжалтануудай түлөө, нүхэдүүд!., гэһэн халуун амаршалганууд оловиитын зүрхэнһөө огторгойдо зэдэлэн гаража байгаа һэн.

Цыден Галсанов.

Советскэ гражданинуудай агууехэ эрхэнүүд мандаг!

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: ПВЗ-гэй котельнэ цехэй стахановец А. И. Остроухов. Нүхэр Остроухов болбол үдэрэйгөө нормые 200 проц. дүүргэнэ.
Пестеревэй фото.

ИВАН ФЕДОРОВИЧ

Хаанта зэрлиг засагай байха үедэ хара хүдэлмэришэ Федор Соловьевай бүлэ зутар хүнда дарлалта доро зобожо байһан юм. 1909 он... Энэ жэлдэ Иван Соловьев хүбүүтэй болоо һэн. Хүдэлмэришэ Соловьевтон гараһаар гансал хүбүүгээ һургуулида ябуулхые хүсэдэг байһаншье, шадал зөөриинһөө шалтагаалан, энэ эрмэлзэлгээ бэелүүлжэ шэдаагүй байгаа.

Иван Федорович 9 наһатайһаа эхилэн, гэр бүлынгөө байдалда туһалха баатай болоо, үдэрэй 5-10 мүнгөөр баяшуудай түлөө хүрөөдөө һэн. 1925 онһоо хойшо 1929 он хүрэтэр Дээдэ-Удын шэлэй заводто, шэл үлеэгшээр хүдэлмэрилбэ. Эндэ хүдэлмэрилжэ байхадаа наһатанай һургуулида һуралсажа, бэшэг мэдэхэ болоһон юм.

1932 ондо шэлэй механизированна заводой барилга эхилбэ. Иван Федорович Соловьев, энэ барилгада эршэмтэйгээр хүдэлмэрилжэ байна. Заводойгоо ашаглалгада ороходонь, шэл отологшоор хүдэлмэрижэ эхилээ, тэрэ хүдэлмэридөө мүнөө э үрэтэр ажаллана. Тусхайта ажалдаа үнэн сэхээр хандадаг, ажалай үндэр бүтээсэ туйладаг, мүнөө түрүү стахановецуудай зэргэдэ ороһон. Үдэрэйгөө ба нарядаа даабаринуудые 130-150 процент хүрэтэр дүүргэнэ. Бүтээһэн продукциинь эрхим шанартай байдаг.

Сталинска Конституци болбол ажал хэхэ эрхыень СССР-эй гражданин бүхэндэ бэхижүүлээ. Советскэ гражданин бүхэн энэ нангин эрхээ хүндэтэйгөөр бэелүүлэн эдлэхын түлөө тэмсэнэ.

„Хэрбээ Октябрьскэ Революциин болоогүй һаань, нам шэнги хүнүүд мүрөө олохогүй, үлэдэһөөр, дааранһаар үхэн хосорхо байһан. Гансал Октябрьскэ Социалистическэ Революциин ашаар жаргалта байдал олооб. Сталинска Конституци дотор алтан үзэгүүдээр бэшэгдэн бүхэжүүлэгдэһэн, гражданинуудай ажаллаха, амараха эрхэнүүдые бүринөөр эдлэжэ байнаб. Сталинска эпоходо түрэһэндээ омогорхонов! Ямар ехэ зол гээшэб!

Ц. Цыденов.

Зол жаргалые мүнхэлэгшэ Конституци

Агууехэ Сталинска Конституци болбол аллагта Октябряар байгуулагдаһан, дэлхэй дээрэ түрүүшын социалистическэ гүрэнэй гражданинуудай арюун уялганууды ба агууехэ эрхэнүүдые өөрынгөө алтан хуудаһануудта нангинаар мүнхэлэн найруулаа. Тэрэ хадаа ажал хэхэ, эрдэмдэ һураха, амараха ба үтэлхэдөө тэдхэмжэ абаха эрхэнүүдые СССР-эй гражданинуудта хангаба.

Бүхы капиталистическэ оронуудтахи ажалшад бүри ямаршье эрхэгүй байна, буржуазинарай хатуу хархис дарлалта доро хашагдажа тулижа, дайн сэрэгтэ дайрагдан, үлэсхэлэн зоболон, үхэл тахал үзэнэ.

Советскэ Союзай оломинмилон ажалшад болбол Сталинска Конституциин алтан гэрэлэй элшэ доро, социалистическэ байгуулалтын бүхы участогууд дээрэ шэнэлэнүүд, шиидхэхы илалтануудые туйлана.

Октябрьскэ революциин урда тээ Россин хаанта засагай колони байһан Бурят-Монгол—мүнөө эршэмтэйгээр сэсэглэн бадаржа байгаа эрхим түрүү республиканудай нэгэнь болоо.

Мандан ургаһан манай республика дотор удхаараа социалистическэ, түхэлөөрөө национальна культура түргөөр һалбаран хүгжэжэ байна.

Мүнөө һаяхан Москвада болоһо дүүрэһэн. Бурят-Монголой искусствын декада болбол парти ба правительствоһаа үндэр дээдэ сэгнэлтэ абаһань мэдээжэ. Хүгжэмэй ба театральна культурые хүгжөөлгөөр гайхамшаг габьяанууданга түлөө Бурят-Монголой хүгжэмтэ-драматическа театр—**Ленинэй орденоор** шагнагдаба. Искусствымнай хэдэн хүдэлмэрилэгшэдтэ РСФСР-эй Хүндэтэ нэрэзэргэнүүд олгогдоһон ба Советскэ Союзай орденууд, медальнууд барюулагдаһан байна.

Би, эсэгэ арадайгаа искусствын декадада хабаадалсажа, СССР-эй Арадай Артистын үндэр дээдэ нэрэзэргэдэ хүртэһэн ба **Ленинэй орденоор** шагнагдаһан байнаб. Энэ бүгэдэ имагта лэ ленинско-сталинска национальна политикын илалтын үрэ мүн.

Парти ба правительствын хүртөөһэн хайра-шагналыень хариулхын тулада эхэ оронойгоо, эсэгэ Сталинайгаа захяае бэелүүлхын түлөө бүхы хүсөө бүрин жэгсаан хүдэлмэрилхэб.

Ленин-Сталинай хэрэгтэ эсэстээ хүрэтэр преданно ерхия хүбүүд, басагад үргэн арадай дундаһаа үдэрһөө үдэртэ урган дэбжэнэ. Тэдэнэй дунда: Советскэ Союзай Герой Гармажан Аюрович Гармаев; РСФСР-эй искусствын габьяата деятельнүүд Н. Г. Балдано, Ц. Сампилов; РСФСР-эй габьяата артистнууд А. С. Ильин Н. Гендунова, Н. Гармаева, Н. Таров, Ч. Генинов, республикын солото дүговод А. В. Герасимов, түрүү комбайнер Тудэб Цырендоржиев ба бусад байха юм.

Энэ хадаа имагта лэ советскэ засагай—илаһан социализмын оронойо Сталинска Конституциин аша туһа мүн.

СССР-эй Арадай Артист орденто Г. Ц. ЦЫДЕНЖАПОВ.

Эрдэм һураха эрхэ

СССР-эй гражданинууд эрдэм һураха эрхэтэй гэжэ Сталинска Конституци соо бэшэгдэһэн байна. Энэ хадаа социалистическэ революциин агууехэ илалтануудай нэгэнь мүн болоно.

Манай оронойо ажалшад болбол советскэ засаг ба большевистскэ партиин ашаар, Сталинска Конституциин ашаар, өөһэдөө наукые шудалхаһаа гадна, тэрээнние урагшань дабшуулжа, бүри баяжуулжа байна.

Агууехэ пролетарска революциин мандаһан тэрэ сагта би оройдоо тэбхэр табан наһатай байгаа һэм. Минии түрэлхид болбол манай бурядай оломинган үгытэйнэртэл адли, мүн лэ ядуу тулюур ажаһуудалтай байгаа.

1922 ондо өөрымни эхэ нютагта һургуули нээгдээ һэн. Тиихэдэнь би тэрэ һургуулида орожо, эрдэм наукын шэмэ шүүһэ халдааха, эгээн һайхан зам дээрэ гараа бэлэйб. Тэрээнһээ хойшо 1932 он хүрэтэр, зуар арбан жэл таһаралтагүй һураһан байнаб. Педтехникум дүүргээд, өөрынгөө нютагта багшаар хүдэлмэрилөөб. Социализмын эпохын золтой ба жаргалтай хүүгэдые эрдэмдэ һургажа, Сталинска Конституциин 121-дэхи статьяе бодото дээрэнь бэелүүлхэ гэгшэ тон хүндэтэ үүргэ мүн.

Минии һургаһан залуушуулай заримань мүнөө дунда һургуули дүүргэжэ, заримань манай баатар Улаан Армида алба хэжэ байнад. Манай орондо культура ба гэгээрэлэй дэбжэхэ бүринь, советскэ һурагшадһаа эрдэмэй эрилтэнь улам ехэдэнэ. Ажал болбол хүндэлэлэй, шэн зоригой, алдар солын ба баатаршалгын хэрэг болоһон манайда эрдэм һураха эрхээ хүсэлдөөр эдлэхэ аргабайдал хүсэд бии байһаниинь мэдээжэ.

Советскэ залуушуудай судьбань ямар баяртай ба золтой, һаруул ба һайхан гээшэб! Би мүнөө дээдэ һургуулида ороод һуража байнаб. Мүнөө хоёр жэл хахад соо ороддосотойгоор һуралсааб. Мүнөө намайе Сталинай нэрэмжэтэ стипендеэр шагнаһан байна.

Би болбол эрдэмдэ һураха гэһэн өөрынгөө дура хүсэлые бэелүүлжэ дээдэ һургуули дүүргэмсэйрээ, национальна һургуулида ород ба бурят хэлэ зааха багша болохо хүсэлэнтэйб. Мүнөө үедэ научна хүдэлмэри хэхээр бэлэдхэжэ байнаб.

Би хадаа Ленин-Сталинай агууехэ партиин зэргэдэ орооб. Тиимэһээ, арад зоной дунда эрдэм наука дэлгэрүүлхэ тухайда коммунистическэ партиин заабарине дүүргэхын түлөө бүхы хүсөө шадалаа үгэхэб!

Б.-М. Пединститудай студент-отличник — Жамсаран САЖИНОВ.

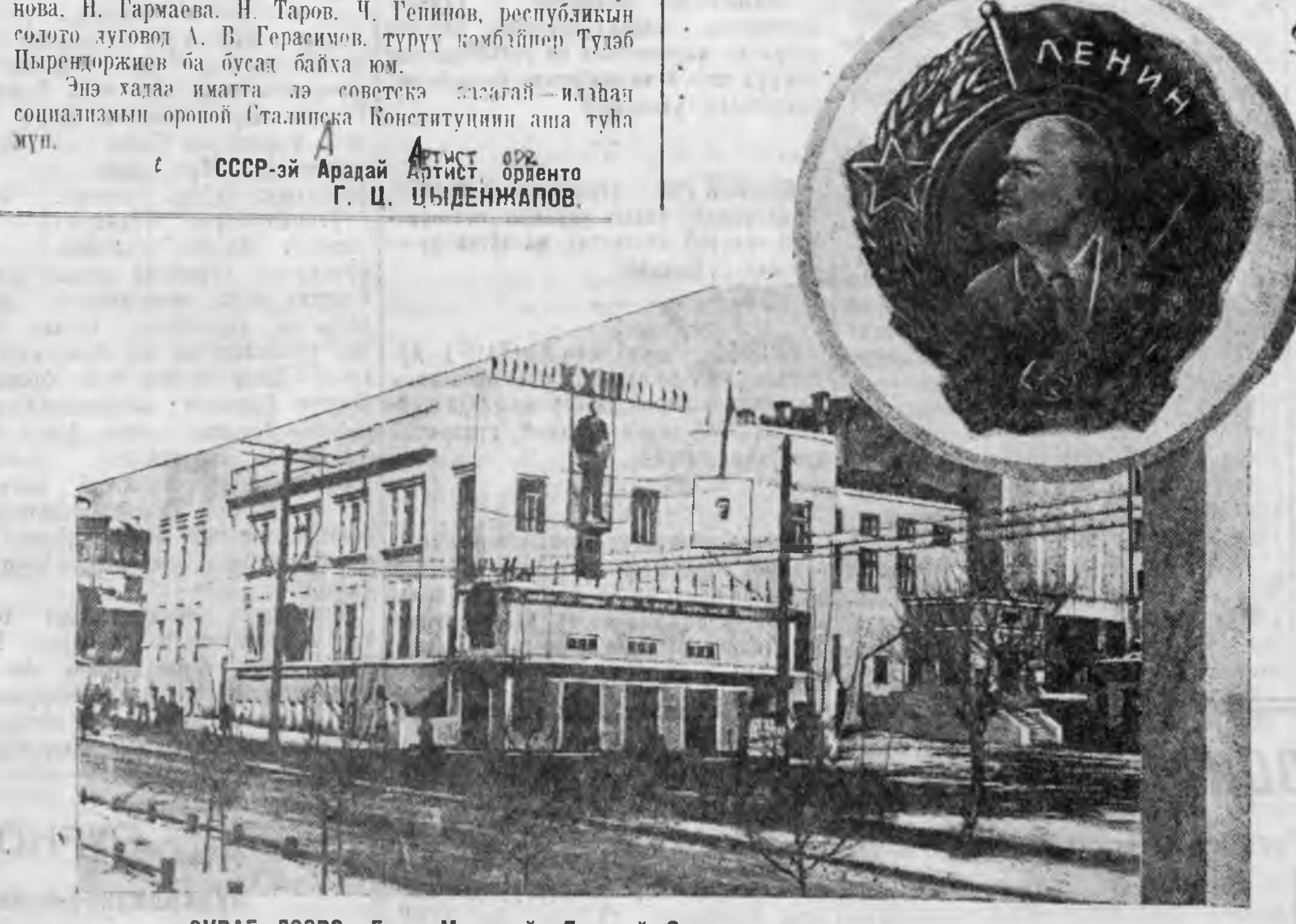

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Бурят-Монголой, Ленинэй Орденто хүгжэмтэ-драматическа театрын байшан.
П. Михайловай фото.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: орденто—ахадүүнэр Михаил ба Филипп Шайдуровтан.
Новиковай фото.

ОРДЕНТО АХАДҮҮНЭР

Манай эхэ оронойо ба советскэ хүнүүдэй ажабайдал ямаа һайхан бэ! Үсэгэлдэр эгээлэй хүдэлмэришэн байһан аад, мүнөөдэр—эрдэмтэ; үсэгэлдэр эгээлэй колхозник байһан аад, мүнөөдэр — Советскэ Союзай герой болодог ушарнууд манайда юрын үзэгдэл болонхой.

Манай республикын Мухар-Шэбэрэй аймагай Подлапатка селодо ахадүүнэр Шайдуровууд бии юм гэжэ мэнэ һал болотор мэдэхэгүй байгаа бэшэ аалиин. Эдэнэр эгээл юрын хүнүүд байгаа. Аха Шайдуровынь колхоз дээрэ машинистаар ба дүү Шайдуров—колхоздоо шоферэр хүдэлмэрилдэг байба.

...1939 он. Ахадүү Шайдуровууд Халхын-Голдо болоһон хатуу шанга тулалдаануудта хабаадажа, эхэ оронойо хамгаалан баатараар тэмсэһэн байна. Филипп (дүү) Шайдуровай пулемедой мэргэн галые самурайнууд мүнөөшье һанажа байгаа ёһотой. Тажаа самурайнуудые таһара харшаһан юм. Дайсадаа бүһэлүүлээд байһан ротоёо дары аршаалха даабари абажа, тэрээнээ хүндэтэйгөөр дүүргэбэ. Михаил Шайдуров болбол шанга тулалдаанай үлэг үедэ командирайнгаа стройһоо гарахадань, өөрынгөө үүсхэлээр отделенеэ хүтэлһэн ба һүүлээрнь взвод командлаһан байна. Михаил Филиппович хадаа мүн **КВЖД**-дэхи событида хабаадажа, дайшалты үндэр шанар ба советскэ һэлмын хүрсые харуулһанайгаа түлөө **«Нэлмээр»** шагнагдаһан юм.

Советскэ правительство болбол эдэ хоёр ахадүүнэрэй эрэлхэг баатаршалгые үндэрөөр сэгнэжэ, Улаан Тугай орденуудые үршөөбэ.

Эдэнэр, мүнөө колхозууд дээрэ хуушаараа: шоферынь—шофероороо ба машинистнь—машинистаараа хүдэлмэрилжэ байнад. Оронойгоо ажахын ба оборонно хүсэ шадалые улам бүри дээшэлүүлхын түлөө оролдон, үнэнсэхээр, үндэр бүтээсэтэйгөөр ажалланад. Колхозник-пүхэдүүдтэе журамай эрхим жэшээ харуулна, саг үргэлжэ нэрэмжэтэй байхыень тэдэнэртэ һануулнад.

Тиин, эдэ ахадүүнэр ингэжэ мэдүүлнэ: «Үлэнхэ самурайнуудай үшөө дахин добтолхоёо һэдээ һаань, пёдноп үгэнэн сохилтоёо гурба дахин арбидхажа, тэдэнэрые һургахабди».

Д.

ИЛАҺАН СОЦИАЛИЗМЫН КОНСТИТУЦИ

1936 оной декабриин 5-да, Советүүдэй Бүхэсоюзна VIII-дугаар онсо Съезд болбол нүхэр Сталинаар зохёогдоһон, СССР-эй шэнэ Конституцине (үндэһэн хуулине) батална абаа һэн.

Сталинска Конституци болбол хүн түрэлтэнэй историдо шэнэ зэрэ нээгээ.

Оронойо экономико хадаа социализмын илалтын ашаар үндэһөөрөө хубилба. СССР болбол хүсэн түгэс индустриальна орон, дэлхэй дээрэхи эгээн томо социалистическэ хүдөө ажахытай орон болоо. Энээнтэй зохилдон, мүн общественэ ангиин структура, СССР доторхи ангинуудай хүсэнэй харилсаан хубилһан байна. Мүлжэгшэ ангинууд усадхагдаад, манай орон дотор хүдэлмэришэн анги, таряашан анги ба интеллигенци үлөө. СССР-эй хүдэлмэришэн анги ба колхозно таряашан—эдэ хоёр анги түрэлтэнэй историдо эгээн шэнэ, тиин бүхы мүлжэлгэһөө мултарһан, хооронддоо хани эбтэй шэнэ ангинууд мүн болоно. Манай советскэ интеллигенци хадаа хүдэлмэришэн ангитай ба таряашадтай бүхы үндэһөөрөө барисаатай байна.

«СССР-эй ажабайдалда болоһон эдэ гүнзэгы хубилалтанууд, СССР-тэ социализмын эдэ шиидхэхы амжалтанууд болбол СССР-эй шэнэ Конституци соо өөрынгөө мэдүүлэлые олоһон байна». (ВКП(б)-гэй истори. Хураангы Курс, 329 хуудаһан).

СССР хадаа хүдэлмэришэн ба таряашанай социалистическэ гүрэн мүн. Помещигүүдэй ба капиталистнуудай засагые унагааһанай ба пролетариадай диктатурые тогтооһоной ашаар ургажа гараһан, бэхижэһэн, ажалшадай депутадуудай Советүүд болбол СССР-эй политическэ үндэһэ һуури болоно гэжэ Сталинска Конституци батална. СССР-эй шэнэ Үндэһэн Хуули болбол манай орон дотор капиталистическэ элементүүдтэй байһан тэрэ үеһөө үлэһэн, һунгуулиин эрхые али болохоор хизаарлалгые гүйсэд усадхажа, бүгэдэ ниитын, сэхэ ба тэгшэ һунгуулиин үндэһэ баримталан, нюуса гуримаар һунгадаг гурим байгуулба.

Социализмын агууехэ илалтануудта түшэглэн, Сталинска конституци болбол СССР-эй гражданинуудай ажал хэхэ, амараха, үтэлхэ наһандаа ба ажал хэхэ шадалаа алдаһан ушарай тэхэлөөдөө ханитэдхэмжэ абаха эрхэ, һуралсаха эрхэ, сайхэлэй сүлөө, үгэнүүдэй, суглаанууд, хэблэлэй, митингүүдэй сүлөө, ниитын организацинууд нэгэдхэ эрхэ гэхэ мэтые СССР-эй гражданинуудта хуулиашалан бэхжүүлһэн байна.

СССР-эй Конституци болбол бүхы эдэ туйлай ехэ эрхэнүүдые мина декларироватна бэшэ, харин шухала хэрэгтэй материальна зөөреэр хангана.

Советскэ арадай ба социалистическэ гүрэнэй интересэ, Конституци болбол СССР-эй гражданинуудта серьезно уялганууды даалгана. Советүүдэй оронойо гражданин бүхэн СССР-эй Конституциие баримталан сахиха уялгатай, хуулинуудые гүйсэдхэжэ, ажалай дисциплинэ сахиха, ниитын үүргэдэ үнэн сэхээр хандаха, социалистическэ ниитын байдалай гуримуудые хүндэлжэ байха уялгатай. «СССР-эй гражданин бүхэн советскэ байгуулалгын арюун ба ойроо хүртэшэгүй һуури болохо, эхэ оронойо баялиг ба хүсэшадалай источник болохо, бүхы ажалшадай шанга шадалтай ба культурна ажабайдалай источник болохо хамтын социалистическэ үмсые хиимгадан гамнаха ба бэхижүүлхэ уялгатай». Бүгэдэниитын сэрэгэй албан болбол закон мүн гэжэ байгуулха зүүра. Конституциин болбол эхэ оронойо хамгаалалга хадаа СССР-эй гражданин бүхэнэй арюун уялга мүн гэжэ соносхоно. СССР-тэ ажал хадаа «хүдэлмэри хэдэггүй хүн эдихэгүй» гэһэн принцибэй ёһоор, хүдэлмэри хэжэ шадаха гражданин бүхэнэй хүндэтэ хэрэг ба уялга болоно.

Агууехэ Сталинай генеэр зоригжуулагдаһан советскэ арад болбол Сталинска Конституциин түг доро ябажа социализмын шэнэнүүд агууехэ илалтануудые туйлаа.

СССР-эй Верховно Советдэ, союзна ба автономно республиканудай Верховно Советүүдтэ, нютагуудахи ажалшадай депутадуудай Советүүдтэ һунгалтанууд болбол демократизацине ба социалистическэ общественэ гүрэнэй засагай органуудай системын байгуулалтые бэелүүлһэн байна. Эдэ һунгалтанууд һунгагшадай бүгэдөөрөө шахуу хабаадалсаһан ябадал ба коммунистическэ партиин бэшэнгүүдэй сталинска блогой кандидадуудай түлөө тэдэнэрэй һанаалаар голосовалга болбол советскэ арадай морально-политическэ нэгэдэлэй, арадуудай эбдэршэгүй эбтэй хани байдалай, советскэ хүнүүдэй дүлэтэ патриотизмын, эхэ орондоо арюун инаглалай ба большевистскэ партида, Сталинда тэдэнэрэй хэмжээлшэгүй преданно байһанай толотомо демонстраци болоно.

Хоёрдохи табанжэлэй туйлай ехэ программануудые амжалтатайгаар дүүргэлтэ болбол Советскэ Союзай ажахын ба оборонно хүсэшадалые ниилээд ехээр бүхэжүүлһэн байна. Арадай ажахын хүгжэлтын гурбадахи табанжэлэй планине бэелүүлжэ, манай орон болбол ангигүй, коммунистическэ общественэ байгуулалта тэшэ урагшаа ехэхэн алхам хээ.

Сталинска Конституциин түг доро манай хүсэнтүгэс социалистическэ индустри бурьлан ургана, колхозно байгуулалта хэлэбэришэгүйгөөр бүхэжүүлэгдэнэ, арадай материальна энхэ байдал саг үргэлжэ дээшэлнэ. Орон соомнай ёһотой культурна революци болоо. Олонациональна советскэ арадуудай зохёон байгуулагша хүсэн үргэлөөр дэлгэрнэ.

Социалистическэ гүрэнэй бүхы ажахын-эмхидхэлэй ажал ябуулгань болбол ВКП(б)-гэй XVIII съездын историческа шиидхэбэринүүдтэй зохилдуулагдан. СССР-эй гол шухала экономическа зорилгые—ойрын 10-15 жэлэй торшо соо Европын ехэ хүгжэлтэтэ капиталистическэ оронуудые ба Америкын Холбоото Штадые тэрэнээн экономическа талаараа хүсэжэ ба урдань орохо зорилгые дүүргэлгэдэ шэглүүлэгдэһэн байна. Энэ зорилгые бэелүүлжэ, бидэнэр болбол СССР-ые дэлхэй дээрэхи эгээн түрүү орон болгохо ба «коммунизмын нэгэдэхи фазаһаа тэрэнэй хоёрдохи фазада орохо ябадалай арга олохо байнабди» (СТАЛИН).

Хүдэлмэришэн ба таряашанай агууехэ олонациональна социалистическэ гүрэн болбол улам хүгжөө, үшөө ехээр бүхэжөө. 1939 оной сентябрь соо, манай нэгэшэһэтэ ахадүүнэр болохо украинэнүүдые ба белоруссуудые польско панууудай дарлалтаһаа сүлөөлэлтэй хамта, Украинын, Белоруссиин баруун областьнуудай территори дээрэ Советүүдэй засагые байгуулалгатай хамта, Советскэ Союзай арадаон болбол 13 миллион хүнөөр олон болоһон байна.

Финскэ сагаангвардейшэдтэй хүйтэ сохиһоной һүүлээр, Карельскэ АССР болбол Карело-Финскэ ССР болоһон ба мирнэ договорой ёһоор Финляндиһаа СССР-тэ оролон территорин зарим хубинь тэрээндэ үгтэһэн байна.

1940 оной июнь соо, сэсэн мэргэн сталинска гадаадын политикын ашаар, Бессараби ба Хойто Буковина болбол румынска бояринуудай дарлалтаһаа сүлөөлэгдэһэн байна. СССР-эй состав соо Бессарабиин территорине оруулалга ба молдавска арадые тэрээнтэй ниилүүлгэ болбол шэнэ союзна республикые—Молдавска ССР-ые бии болгоһон байна.

1940 оной зун, социализмын орондо халуун дурлалгаар ба мирнэ эрмэлзэлгээр нэбтэрэнхэй Литвагай, Латвиин ба Эстониин арадууд болбол тэдэнэрые империалистнуудта худалдаһан буржуазна плутократическа правительствоһоо хаян унагаажа, Советскэ засагые нэгэн һанаалаар тогтоон соносхоһон байна.

(Үргэлжэлэлыень 4-дэхи нюурта харагты)

Академик Обручевай нэрэмжэтэ Кяхтадахи музей соо.
ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Музейн научна хүдэлмэрилэгшэ Вилисова Е. В. гэгшэ Кяхта городой һурагшадые дарвинска кабинедэй экспонадуудтай танилсуулжа байнө. П. Михайловай фото.

ХАНЫН ГАЗЕТЭНҮҮДЭЙ РЕДКОЛЛЕГИНҮҮДТЭ ТУҺАЛАМЖА

ҺУРГУУЛИНУУДАЙ ХАНЫН ГАЗЕТЭ

Һургуулинуудахи ханын газетэнүүдэй гол шухала зорилгонь—һайн ба отличнэ һуралсалай түлөө тэмсэлые саг үргэлжэ, зүбөөр эмхидхэлгэ болоно. Ханын газетэдэ: һурагшадай һуралсал тухай, тэдэнэй амжалтанууд ба дутуунууд тухайда богонихон аад, һонирхолтой статьянууд толилогдохо ёһотой.

Жэшээлхэдэ, «7-дохи классын һурагша Бата Шагдуров болбол ехэ муугаар һуралсана. Ушарынь юуб гэхэдэ. Бата хадаа багшынгаа заажа байхада дууладаггүй, гэртэ хэхэ даабарине хүсэд дүүргэдэггүй ба урогһоо таһардаг байна. Энээн дээрэһээ Бата бүхы классаа гэдэргэнь татадаг ба өөрынгөө муу сэгнэлтээр классынгаа успеваемостиие доошолуулна» г. м. иимэ статья гаргаһанайгаа һүүлдэ. дурсагдагша һурагшын хэр заһарһые. буруугаа ойлгохыень хаража үзэхэ хэрэттэй. Хэрбээ заһараагүй һаань, статьягаа эсэстэнь хүрэтэр бэелүүлхын тулада ондоо хэмжээ абаха ушартай болоно. Пионер гү, али комсомолец һурагша тушаа бэшэгдэһэн байгаа һаань. отрядай ба комсомолой суглаан дээрэ эбэ статьягай тухайда хэлсэхэ болохо. Иигэжэ, статья бүхэниие зорилгодонь хүрэтэр бэелүүлжэ шадабал, ханын газетэ хүндэтэй ба туһатай боложо шадана.

Зүгөөр, һуралсалай шанарые һайжаруулхын түлөө тэмсээд лэ, һургуулиингаа дисциплинэ тухай асуудалые мартажа болохогүй. Юундэб гэхэдэ, дисциплинэ дээрэһээ һурагшадай амжалтанууд дулдыдалсадаг байна. Иимэһээ, ханын газетэ болбол урогһоо таһардаг, класс соогоо дисциплинэгүйгөөр байгшадтай, багшынгаа үгэ хэрэглэхэгүй ябадалтай тэмсэхэ тон шухала.

Мүн, һургуулиин газаа тээ, улицада, гэртээшье дисциплинэ эбдэһэн, хулиганство гаргаһан ябадалнуудтай эрид шангаар тэмсэхэ; багшанартаа. түрэлхидтөө, аха нүхэдтөө һурагшадай ямараар хандадаг тухай асуудалнуудые ханын газетэ саг үргэлжэ һонирхохо уялгатай. Советскэ һурагшад болбол багшанартаа. түрэлхидтөө, аха нүхэдтөө культурнаар. зохидоор хандаха ёһотой. Хэрбээ, багшынгаа заабари хэрэглэнгүй урдаһаань хэрүүлхэдэг һурагшадай байгаа һаань. ханын газетэ хадаа иимэ һурагшадые. советскэ һурагшын нэрэ гутааһанайнь түлөө хатуугаар шүүмжэлхэ эрхэтэй. Гадна, советскэ багшанарай. хүүгэдтэ али тухай туһатай ба ехэ хүдэлмэри хэжэ байһан тухайда Владимир Ильич Ленинэй ба нүхэр Сталинай зүгһөө багшанарые хүндэлдэг ба тэдэнэй ажалыень үндэр дээрэ сэгнэдэг байһые. хүүгэдтэ хэлэжэ үгэхэ шухала.

Һургуулиин ханын газетэдэ багшые шүүмжэлһэн статья гаргажа болохогүй. Хэрбээ. һурагшын һанамжада ямар-нэгэн багшын таарамжагүйгөөр һурагшадта хандаа һаань. энээн тухайда һургуулиингаа директортэ, комсомольско организациингаа секретарьта гү, али пионер вожатадаа хэлэхэ хэрэгтэй. Һурагша хадаа багшаяа шүүмжэлхэ ба заабариень дүүргэнгүй байха эрхэгүй.

Зарим ханын газетын редколлеги һургуулидахи бүхы дутуу дунда зүйлнүүдые тэмдэглээд. һурагшадай һайн хүдэлмэридэхи амжалтануудые харадаггүй байха юм. Энэ тон буруу гээшэ. Ханын газетэ хадаа ганса дутуу дунда зүйлнүүдые элирүүлхэ бэшэ. харин түрүү һурагшадай, отличнигуудай амжалтануудые. һуралсалдаа гээгдэдэг һурагшадта тэдэнэй ямар туһаламжа үзүүлһэниие үргэнөөр толилхо ба анхан муугаар һурадаг ба дисциплинэгүй байһаншье һаа мүнөө заһархын түлөө оролдодог, ханамжатайгаар номоо үзэдэг болоһон һурагшадые харуулха хэрэгтэй.

Гадна. ханын газетын оформлени угаа ехэ удхашанартай. Тиимэһээ, энэ хүдэлмэридэ шадабаритай. зураг зурахадаа бэрхэ һурагшадые хабаадуулбал зохино. **Г. Ж.**

Лермонтовскэ бүхэсоюзна выставкэ

Ерэхэ жэлэй июль һара соо орон болбол М. Ю. Лермонтовэй нүгшэһөөрнь 100 жэлэй ойе тэмдэглэхэ байна. Арадай агуу ехэ поэдэй творчествые олониитэдэ нэбтэрүүлгын шухала хэмжээ ябуулганудай нэгэниинь гэхэдэ: Москвада лермонтовскэ бүхэсоюзна саг үргэлжын выставкэ байгуулга болоно. Тэрээндэ зорюулагдан историческа музейн байшан соо табан зал эмхидхэгдээ. Лермонтовскэ бүхэсоюзна комитет болбол выставкын тематическа планиие баталба. Энэ хадаа 14 бүлэгүүдһээ бүридэнэ. тэдэнь Лермонтовэй творческо зам. бэшэһэн зохёолнуудыень харуулха байна. Хоёр бүлэгүүдынь поэдэй эдир залуу наһанда зорюулагдана. XIX зуун жэлэй нэгэдэхи четвертиин гравюранууд, Лермонтовэй Кавказда ба Москвада байһан тухай материалнууд табигдаха байна. Бусад бүлэгүүдтэнь Петербургска уеын творчество. поэдэй сүлэлтын жэлнүүд. Мартыновтай дуэль тухай материалнууд харуулагдаха юм.

Бүлэгүүдэй нэгэниинь «Лермонтов манай үдэрнүүдтэ» гэһэн темэдэ зорюулагдаха байна. Выставкые харагшад болбол СССР-эй арад зоной бүхы хэлэнүүд дээрэ поэдэй зохёолнуудай хэблэлые хараха. советскэ лермонтовецүүдэй ажалнуудтай ба композиторнууд. художнигууд, актернуудай поэдтэ зорюулһан хүдэлмэринүүдтэйнь танилсаха байна.

Ойрын үдэрнүүдтэ Московско лекторинууд болбол ородой агуу ехэ поэдэй ажабайдал ба творчествоһоо лекцинүүдэй циклые эхилхэнь. Комитет хадаа доро дурсагдаһан гол темэнүүдые баталба: «Лермонтов ба ород арад», «Лермонтов ба дэлхэйн литература». «Лермонтов ба советскэ литература» ба бусад. (ТАСС).

ЖЭЛЭЙ ПЛАН ДҮҮРГЭГДЭЭ

СТАЛИНСК, декабриин 2. (ТАСС). Кузнецкын металлургическа заводой хоёрдохи мартеновскэ ба рельсобалочна цехүүд жэльйгээ даабариие болзорһоонь уридшалан гүйсэдхэбэ.

* * *

КРИВОЙ РОГ, декабриин 2. (ТАСС). Криворожско хадын ууръайн түхеэрэлгын заводой коллектив жэлэйгээ программые гүйсэдхэбэ.

* * *

ЕРЕВАН, декабриин 2. (ТАСС). Армянска ССР-эй олзоборилгын коопераци жэлэйгээ планиие декабриин 1-дэ гүйсэдхэжэ, 90 гаран миллион түхэригэй продукци гаргаба.

* * *

Москвагай хүнгэн промышленностиин городой управлени жэльйгээ планиие болзорһоонь уридд дүүргэбэ. Тус предприяти болбол энэ жэлэй эсэстэ үшөө 0 миллион түхэригэй продукци планһаа үлүү үгэхэ байна.

Африкын баруугаархи французска эзэмдэлгэнүүд

(СПРАВКА)

Африкын баруугаархи французска эзэмдэлгэнүүд болбол Франциин колонинуудай нилээд хубинь болоно. Энэ область 7,5 миллион квадратна километр эзэлнэ. Энэнэй территори дээрэ 21 миллион хүн ажаһуудаг.

Географическа талаараа эдэ французска эзэмдэлгэнүүд болбол нэгэн бүхэли орондо тоологдоно. Зүгөөр, Франциин булимтаран эзэмдэһэн сагаар, экономическа сэнгээрээ ба стратегическэ удхашанараараа эдэ эзэмдэлгэнүүд тус тустаа илгаатай юм. Энээнэй талмайн гурбанай хоёр хубинь—4.6 млн. кв. клм. ба 14,7 млн. хүн—Французска Баруун Африкада хабаадана. Нүгөө ехэ колонинь—2.4 млн. кв. клм талмай, 3,4 мил. хүн—французска Экваториальна Африкада ороно. Мүн 1914—1918 онуудай дэлхэйн дайнай һүүлээр Франциин эзэмдэлгэдэ оруулагдаһан, урдань Германиин байһан колонинууд—Того (52 мянган кв. км: 2,2 млн. һуурин зон) энэ эзэмдэлгэдэ оролсоно.

Бүри XVII зуунай эхеэр Африкын баруун эрьедэ түрүүшээр французууд һууриждаа һэн. Үнгэрһэн зуун жэлэй һүүлэй хахадта Франци болбол Африкын баруугаар зосоошоо гүнзэгырэн бүри үргэнөөр нэбтэржэ захалба. XIX зуунай наяад ба ерээд онуудта Африкын тус областьнуудта французска империализм хадаа бүри эдибхитэйгээр оролсоһон юм. «Хара» материгай баруун районуудые булимтаран абахые эрмэлзэһэн французууд болбол англичануудта эсэргүүсэһэн байна. Зүбхэн 1899 ондо Африкые хубаалга тухай хэлсээгээр англо-французска арсаанууд намхарба. Тиин. 1904 ондо, англо-французска «үнэн зүрхэнэй антапта» байгуулагдаһанай эсэстэ энэ хубаалгань эсэслэн бэелүүлэгдэһэн байгаа. Африканска континентын зүүн-хойгуур—англичанууд. ба баруун-хойгуур—французууд эзэлһэн юм. Зүгөөр. Африкын энэ хубидахи эгээн ашагтай—Гамби. Сиерра—Леоне. Золотой Берег ба Нигери гэжэ энэ дүрбэн британска колонинуудые англичанууд хадаа өөртөө бүхэжүүлжэ шадаһан байна.

Захиргаанайтаа талаар Французска Баруун Африка болбол долоон колонидо—Мавритани. Сенигал (Дакар гэжэ автономно округ оролсоно), Французска Гвиней. Берег Слоновой Кости. Дагамей, Французска Судан ба Нигер—хубаагдана. Мүн энээн соо Тогын французска хубинь оролсоно.

Территорёороо Французска Судан нэгэдэхи һуури эзэлбэшье. зүгөөр, французска хуушанай колони болохо—Сенегал хадаа экономическа, политическэ ба сэрэгэйнгээ талаар нилээд ехэ удхашанартай юм. Сенегалай гол город—Дакар болбол бүхы Французска Баруун Африкын захиргаанай центр болоно. Энээнтэй хамта. Дакар болбол Африкын баруугаархи французка эзэмдэлгэнүүдтэ хабаатай наймаанай гол портнь мүн. Тиихэтэй хамта. Ашаа зөөлгын эрьесээр Дакар хадаа Франциин гурбадахи коммерческэ портнь болохо юм.

Французска Экваториальна Африка дүрбэн колонинуудһаа бүридэнэ: Габон, Дунда Конго. Убанги-Шари ба Чад. Мүн Францида үгтэһэн Комерунын зарим хубинь Французска Экваториальна Африкын губернатораар захирагдана.

Африкын баруун эрьедэхи Франци[...] колониальна эзэмдэлэлгэнүүдэй байга[...] лиин баялигые ашаглаха хэрэгтэ фра[...]цузска финансова капитал боло[...] өөрынгөө анхаралые тон багаар табид[...] байна. Тиимэһээ Франциин Баруун А[...]рикада ба Экваториальна Африка[...] түмэрзамай сеть тон хомор, мүрэну[...]дынь. тэдэнэй тоодо. утаараа афр[...]канска гурбадахи мүрэн болохо Ниг[...] хадаа уһанзамай харилсаагүй байда[...] Тингэбэшье, эдэ колонинууд хадаа ж[...] бүридэ 2.5 миллиард франк сэнт[...] ехэхэн тооной серье ба эдеэ хоол[...] зүйл үгэнэ.

Французска Баруун Африкын газ[...] тээшэ гаргадаг шухала зүйлы[...] арахис (газарай һамар) болоно. Энээ[...]һээ хоолдо хэрэглэдэг, глицеринэ [...] мылэ хэлгэдэ ба тэһэрдэг зүйлнүүды[...] үйлэдбэрилгэдэ ородог, тоһо абадаг ю[...] Жэлдэ 700-800 мянган тонно хүрэт[...] газарай һамар хуряана. Гадаада на[...]маанайнь хоёрдохи шухала зүйлынь[...] пальмын тоһон болоно. Энээнһээ гадн[...] какао, кофе, бананы ба баряагар м[...]тые газаа тээшэнь гаргана. Мүн ма[...]ганецын ба алтанай үйлэдбэрилтэнү[...] бии.

Французска Экваториальна Африкы[...] бэшэ тээшэ гаргадаг шухала зүйлы[...] үнэтэ модод (бүхы экспортынь 60-[...] процент) болоно. Мүн бэшэ тээ[...] пальмын тоһоп, какао, хүбэн ба заан[...]яһа гаргана. Колониинь хойто хубид[...] Чад нуурай райондо, малажал дэл[...]рэнхэй. Мүнөө тон муугаар эшаглагд[...]жа байһан. уурхайн томо һудалну[...] (туулган. цинк. алтан) тус Колони[...] бии юм.

Баруун Африкын хүнүүдэй резерв[...] французска империализм ехээр хэр[...] сэлэг байна. Өрбие гэжэ генерал[...] бүридхэһэнэй ёһоор, Франци боло[...] нэгэдэхи империалистическэ дайн[...] фронтдо 135 мянган селегалецууд[...] ябуулһан ба тэдэнэй ехэнхинь хосорһ[...] байна.

Баруун Африкадахи французс[...] эзэмдэлгэнүүд хадаа Итальянска Ли[...]тэй сэхэ хилэтэнэ. Французска Эк[...]териальна Африка—Англо-Египет[...] Судантай ба Бельгийскэ Конготой [...]лэтэй юм. Эндэ, французска уһан-сэ[...]гэй ба агаарай база болохо Дакар б[...]бол угаа ехэ удхашанартай.

Дакар — Европые Урда ба Цен[...]ральна. Америкэтэй харилсуулһ[...] далайн ба агаарай тон шухала заму[...] дээрэ орошоһон байна. Тиин, Дунда[...] далайда судоходствын бэрхэшээлтэй [...] аюултай болоһоной һүүлээр, Дакар х[...]даа Европоһоо Урда ба Баруун Афр[...]када. Океанда ба Дальнэ Восток ород[...] наймаанай замуудые хяналтын түйл[...] шухала пункт болобо.

Урда Америкэһээ—талха ба тоһ[...] Центральна Америкэһээ—нефть, Пе[...]сидскэ заливһаа—бензин, Австралиһ[...]—шеницэ ба нооһо шэрэжэ ябаһ[...] суднанууд Дакарта зогсодог юм. Дак[...] хадаа европейскэ материгые Урда Ам[...]рикэтэй харилсуулһан агаарай зам[...] шухала пункт болоно. Франци болб[...] Дакарай иимэ ехэ удхашанартайе [...]дэжэ. тэрээниие бэхилхын хэмжээну[...]дые абаһан байгаа. **М. З.**

Харюусалгата редактор **Р. БИМБАЕВ.**

ИЛАҺАН СОЦИАЛИЗМЫН КОНСТИТУЦИ

(Түгэсхэл, эхинь 3-дахи нюурта)

Литовско, латышска ба эстонско арадуудай дура хүсэлөө мэдүүлһэнэй ба СССР-эй Верховно Соведэй шиидхэбэриин результадта, Литва. Латви ба Эстони болбол союзна советскэ социалистическэ республиканудай тэгшэ эрхын үндэһөөр СССР-тэ оролсоһон байна.

Иигэжэ, СССР-эй арадзон болбол 23 миллион хүнөөр олон болоһон байна. 193 миллионһоо дээшэ арадзонтой Агуу ехэ Советскэ Союз хадаа советскэ арадуудай эбтэ хани байдалай гайхамшаг жэшээ, 16 союзна республиканудай эбдэршэгүй ахадүүгэй бүлэ мүн болоно.

Социалистическэ байгуулалтые эршэмтэйгээр зохёон байгуулха агуу ехэ хүсэниинь шэнэ советскэ областьнуудай ба республиканудай жэшээ дээрэ тон тодоор харагдана.

Сүлөөлэгдэһэн арадууд болбол өөһэдынгөө шэнэ ажабайдалые, шэнэ социалистическэ культурые үлэмжэ зоригжолтойгоор байгуулнад.

Хүдэлмэришэд, служащинар. колхознигууд болбол социалистическэ эхэ оронойгоо ажахын ба оборонно хүсэ шадалые бүхэжүүлэлгэдэ өөһэдынгөө бүхы хүсэ ба ухаагаа үгэхые эрмэлзэдэг. Хүдэлмэришэн ангиин гурбанай нэгэ хубиие ба деревниин хэдэн миллион ажалшадые бэедээ татаһан. стахановска хүдэлөөнэй хүгжэлтэ болбол шэнэнүүд илалтануудаар тэмдэглэгдэнэ.

Бүри ехээр дэлгэржэ байгаа империалистическэ дайнай оршом байдал соо. бидэнэр хадаа промышленна продукциие үшөө ехээр үйлэдбэрилэн гаргаха ба СССР-эй ажахын. оборонно хүсэшадалые саг үргэлжэ бүхэжүүлхэ ёһотойбди.

1940 оной июниин 26-да гаргагдаһан, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ болбол Советскэ Союзай ажахын ба оборонно хүсэшадалые шангадхаха, ажалай социалистическэ журамые бүхэжүүлхэ хэрэгтэ урагшаа дабшаха томохон шэнэ алхам мүн болоно. Указые бэелүүлгэ болбол өөрынгөө результадые үгэжэ эхилээ. Ябажа байгаа энэ жэлэй хоёрдохи хахадта промышленна продукциин нилээд ехэхэн ургалта үзэгдэнэ. Энээнтэй хамта, 1940 оной июлиин 10-да гаргагдаһан, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указай ёһоор, продукциин үндэр һайн шанарай түлөө шанга тэмсэл дэлгэрүүлэгдэнхэй.

Манай социалистическэ промышленностиин саашадаа улам бүри хүгжэхэ ябадалда. гүрэнэй ажалай резервын тухай ба инженернүүдые, технигүүдые, мастернуудые ба квалифицированнэ хүдэлмэришэдые нэгэ предприятинуудһаа ба учреждениигүүдһээ нүгөөдэдэнь уялгата ёһоор абажа табиха гурим тухай СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ болбол тон ехэ удхашанартай, байна.

Энэ бүхы хадаа капиталистическэ хүреэлэлгын урда, СССР-эй экономическа ба политическэ позициие бүри ехээр бүхэжүүлнэ.

Манай орон болбол Сталинска Конституциин дүрбэдэхи ойе, шэнэ союзна республиканудай арадуудай өөһэдынгөө агуу ехэ эрхэеэ бэелүүлгэдэ — советскэ социалистическэ гүрэнэй засагай дээдэ орган — СССР-эй Верховно Соведтэ эрхим хүбүүд ба басагадаа һунталгада бэлэдхэжэ байһан, тэрэ момент соо һайнүдэрлэнэ. СССР-эй Верховно Соведтэ Молдавска. Литовско, Латвийска ба Эстонско ССР-нүүдһээ һунгалганууд болбол 1941 оной январиин 12-то зарлагдаба.

Ажалшадай депутадуудай нютагуудахи Соведүүдтэ һунгаха һунгуулиин кампани Карельскэ ССР-тэ ба УССР, БССР-эй баруун областьнуудта үргэнөөр дэлгэрүүлэгдээ.

Энэ һунгуулиин кампани болбол сүлөөлэгдэһэн арадуудай политическэ активностиие үшөө дээшэнь үргэхэ ба социалистическэ байгуулалтын амжалтые улам арбидхаха байна.

Советскэ арад болбол законно омогорхолой мэдэрэмжэтэйгээр өөрынгөө үнгэрһэн сагые хараха зуураа, ерээдүйгөө эрид сэхээр ба этигэмжэтэйгээр харана.

Капиталистическэ дэлхэй дээрэ шэнэ империалистическэ дайнай гал түймэр орьёлжо байна. Городууд шатана, поколенинүүдэй ажал хосорно. Харин, социализмын дэлхэй хадаа үшөө бүхэ ба бата бэхи болоно.

СССР-эй арадууд болбол Сталинска Конституциин паран доро ябажа, үдэрһөө үдэртэ өөрынгөө социалистическэ гүрэнөө бүхэжүүлэн, тэдэнэй ажахын ба сэрэгэй хүсэшадалые улам дээшэнь үргэнэ. ангигүй общественые байгуулна. Советскэ ороной арадууд хадаа өөрынгөө хүсэндэ этигэнхэй байна, ушарынь, сэсэн мэргэн, агуу ехэ Сталин түрүүтэй большевистскэ парти хадаа коммунизмда бидэнэрые хүтэлнэ гэжэ мэдэнэд.

Сталинска Конституци болбол бүхы дэлхэйн ажалшадта замые заагша одон болоо.

Сталинска Конституциин туг доро, Ленин-Сталинай партиин хүтэлбэри доро. СССР-эй арадууд болбол шэнэ илалтануудта, коммунизм тээшэ этигэлтэйгээр алхална.

Л. МАНДЕЛЬШТАМ.

Адрес редакции: г. Улан-Удэ Каланд арашвили, 19. Телефоны: отв. редактора—3-23; секретариата—3-44; отделов партийной жизни, агитации и пропаганды—7-55 (2 зв.); экономического отдела—7-55; отдела писем—5-07; дежурного по редакции—5-07. Н-4224 Типографии НКМП БМАССР.